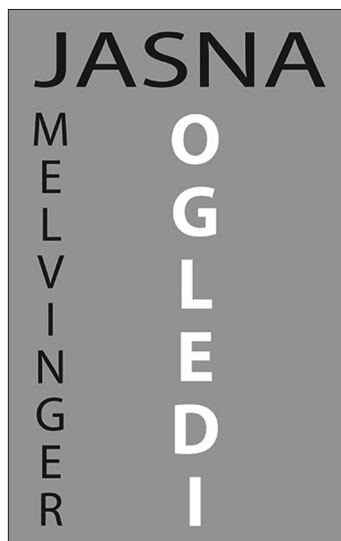

Jasna Melvinger, *Ogledi*, KCV „Miloš Crnjanski“, Novi Sad, 2020., 151 str.

Nagrađivana književnica, jezikoslovka, doktorica znanosti Jasna Melvinger (Petrovaradin, 1940.) poznato je i priznato ime vojvođanske i hrvatske književnosti. Bavila se i književno-znanstvenim radom, a tijekom prve polovine 70-ih godina prošloga stoljeća aktivna je sudionica šire kulturne scene kao ravnateljica novosadskog Kulturnog centra, glavna i odgovorna urednica *Tribine mladih* u Novom Sadu te članica uredništva studentskog lista *Indeks*, književnog časopisa *Polja*, edicije Matice srpske *Prva knjiga* i edicije skupine autora *Kairos*.

Prateći ali i generirajući događanja na kulturnoj sceni, Melvinger je, na sebi vlastit način, pisala o književnim djelima svojih kolega – književnika i likovnih stvaralaca. Upravo takvi njezini tekstovi okosnica su knjige *Ogledi* koju joj je pokrajinska institucija, Kulturni centar Vojvodine Miloš Crnjanski, objavila 2020. godine. Knjiga donosi 26 tekstova/ogleda o djelima srpskih i hrvatskih autora te kao takva predstavlja nastavak njezina naslova *S tekuće trake 20. veka iz 2013. godine*. Zanimljiva strana *Ogleda* je i to što obuhvaćaju širok vremenski raspon (od 60-ih godina prošlog stoljeća do 2011. godine).

Urednik *Ogleda* je Mirko Sebić, a u njima se susrećemo s djelima književnika (Damjan Malešev, Miro Vuksanović, Nenad Grujić, Diana Jelešković, Danica Vujkov, Alek Vukadinović, Vladimir Nazor, Helena Sablić Tomić, Bora Plavšić, Ksenija Katanić, Zvonko Sarić, Branka Klačik) i likovnih umjetnika (Aleksandar Lakić, Dušan Nonin, Milica Grandić, Mirjana Zečević, Jozef Klačik, Vera Zarić, Zvonimir Vuković).

Tu su i, mogli bismo reći, polemički tekstovi, poput onoga o srpskom filmskom redatelju Želimiru Žilniku te književniku i enciklopedistu Tomislavu Ketigu, a nalazimo i crtice inspirirane djelima francuskih autora Robera Desnosa, Borisa Viana, Balzacovim romanom *Šagrinska koža*. Tekstovi variraju u svojem pristupu ali i dužini, od manjih eseja (o pjesničkim knjigama *Neonski zavrtnaj* Zvonka Sarića i *Sutonska svitanja* Diane Jelešković, sabranoj prozi *Nebeska šuma* Danice Vujkov ili knjizi eseja *O strasti, čitanju, dokolici* Helene Sablić-Tomić) do primjerice novinskog reagiranja na pogrešno utvrđen identitet jednog manje poznatog pisca (Tko je Mijat Crnko?).

Drugi dio ogleda, onaj likovni, u biti su uvodne riječi na pojedinim izložbama kao i tekstovi u njihovim katalogima.

U svim tekstovima susrećemo autoričino poznavanje *materije*, erudiciju i sofisticiranost. Djelima o kojima piše prilazi iz mnogo kutova, analizirajući ih duboko. Isto tako, Melvinger je u idealnoj poziciji tekstu pristupiti izvana (kao

kritičarka i književna znanstvenica) ali i iznutra kao književnica i slikarica (poznato je da se okušala i u ovoj umjetnosti), što rezultirala originalnim razmišljanjima (pitanjima i odgovorima), ali i osebujnim stilom. Koristi se ironijom i digresijom.

Književna kritičarka Ksenija Katačić ocijenila je u pogovoru kako se Melvinger *Ogledima* „još jednom potvrđuje kao vrlo značajna autorica u strukturi književno-kritičarske misli u Vojvodini“, dok Goran Rem u jednom tekstu ističe kako u *Ogledima* „imamo povlasticu primati finu intelektualnu stilistiku kritičkoga uma Jasne Melvinger“. Premda se navedene hvale u slučaju ove autorice nekako i podrazumijevaju, *Ogledi* su važni jer nanovo podsjećaju na izuzetnost Jasnina pera, potencijalno nekim novim, trećemilenijskim generacijama čitatelja. *Ogledi* su također još jedna potvrda nužnosti ali i ljepote kritike. Posebice ako nam, kao u ovom slučaju, otvaraju prostor za, u svakom smislu, bogato čitateljsko iskustvo. I posebice danas kada je ova forma u kulturnom životu sve skrajnutija.

Davor Bašić Palković

Ante Sekulić, *Mariološke rasprave*, M-Print – Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Zagreb – Subotica, 2020., 246 str.

Knjiga *Mariološke rasprave* autora Ante Sekulića tiskana je prigodom stote obljetnice njegova rođenja kao sunakladnički projekt zagrebačkog nakladnika M-Print i Katoličkog društva „Ivan Antunović“ iz Subotice. Knjigu je priredio i predgovor napisao prof. dr. sc. Stjepan Kušar koji je skupio Sekulićeve tekstove nadahnute Marijom, Majkom Božjom.

On u predgovoru pojašnjava kako naslov knjige – *Mariološke rasprave* – treba uzeti u širem smislu: „U užem se smislu mariologija uzima kao tumačenje temeljnih istina kršćanske vjere koje se u Katoličkoj Crkvi sažimlju u četiri dogme govoreći o Isusovoj majci Mariji: Bogorodica i djevoja, bez istočnoga grijeha začeta (Bezgrešna) i na nebo uznesena (Assumpta)“. U temelju rasprava uvrštenih u knjigu nalazimo ne samo povijest i književnost, već i autorovu duboku i intimnu pobožnost.

Knjigu je priređivač podijelio na tri dijela, a svaki ima tri rasprave. Zavičajnicima će, dakako, biti najzanimljiviji prvi dio u kojem „dominira autorova zavičajna, bačka i šira podunavska tematika, pri čemu posebnu važnost ima rad o marijanskim pobožnostima podunavskih Hrvata“, piše u predgovoru priređivač (str. 7). Radovi nose povijesnu notu, no iz radova izvire i autorovo poznavanje duhovne tradicije, napose one vezane uz različite pučke pobožnosti (svibanjska pobožnost, škapular). Nezaobilazni su molitvenici, krunica ili rožarij, škapular, marijanski blagdani i običaji, narodne „pismice“ kroz koje se ocrtava duhovnost bačkih Hrvata. „Marija u bačkoj povijesti tijekom XVI. stoljeća“ naslov je rasprave koja govori o vremenu „velikih i mučnih zbivanja“, kako piše autor, o vremenu u znaku „silovitog prodora Turaka i ustrojstva njihove uprave“, a nakon kraćeg povijesnog prikaza događaja u Podunavlju on želi utvrditi „koji su čimbenici utjecali na život puka koji je štovao Mariju“. Posebnu pozornost Sekulić daje biskupu Lajči Budanoviću (1873. – 1958.) pišući o značenju njegova molitvenika i obrednika za čašćenje Marije u Podunavlju, kojima je širio štovanje Majke Božje kod svojih sunarodnjaka.